

5.
SINIF

MEB DERS KİTABI İLE
%100
UYUMLU

**BECERİ
TEMELLİ
SORULARLA
DESTEKLİ**

VIDEO SORU
ÇÖZÜMÜ

TÜRKÇE

**ÖĞRETMEN
ÖRNEĞİDİR
PARA İLE SATILAMAZ**

OKULUM
-AKILLI DEFTER-

**AKILLI TAHTA
UYUMLU**

HEMEN İNDİRİN

**TAMAMI
EL YAZMASI**

[illegible]

OKULUM AKILLI DEFTER KOORDİNATÖRÜ

Deniz POLAT

Dizgi - Grafik

Murat Yayınları Dizgi - Grafik Birimi

Baskı

Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret A.Ş. • Tel: 0.312 385 91 91
Matbaa Sertifika No: 45553

Öneri ve Düşünceler için

info@muratyayinlari.com • 0.312 231 31 21

Yayın ve Dağıtım

Murat Yayınları Ltd. Şti.
1203. Cadde No: 38/1/2 Ostim / Yenimahalle - ANKARA
Tel: 0.312 231 31 21
www.muratyayinlari.com

ISBN NO - 978-605-7816-58-0

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bandrolü ile satılmaktadır.
Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve
bandrolsüz yayınları satın almamasını rica ederiz.

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları **MURAT YAYINLARI LTD. ŞTİ.**'ne aittir.
Hangi amaçla olursa olsun, yayınların tamamının veya bir bölümünün,
şirketin yazılı izni olmadan kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi,
herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak!' diyerek geçme, tanı:
Düşün altında binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

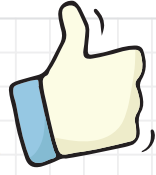
Ruhumun senden, ilâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli,
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan, ilahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arsa değer belki başım.

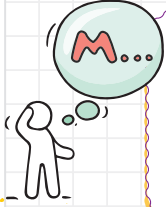
Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

BU DEFTERDE NELER BULACAKSINIZ?

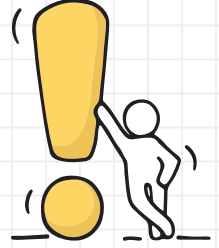

GİRİŞ-SUNU: Öğrencilerin konu içerisinde neler öğreneceği, bu konudan önce neler öğrendikleri ve işlenen konudan sonra hangi bilgi ve becerileri kazanmış olmalarının beklendiğini bu başlık altında ele alıyoruz. Böylelikle öğrenciye, konuya dair bir ön bilgi vererek hazırlanmasını, konu sonu etkinlik ve değerlendirme sorularıyla kendini sınamak kazanımları elde edip edemediğini görmesini istiyoruz.

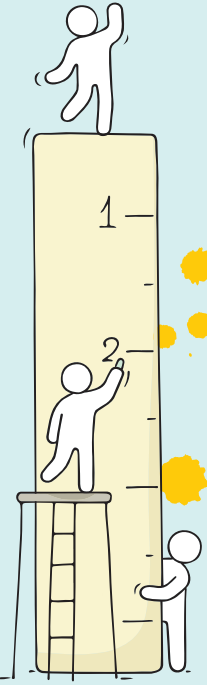
HATIRLATMA: Bu bölümde öğrencilerin eski öğrenmelerine atıf yapıyoruz. Böylelikle geçmiş bilgileriyle şimdiki bilgileri arasında bir bağ kurup eski öğrenmelerini yeni öğrenmelerine transfer etmesini istiyoruz.

DİKKAT: Konuya dair fark edilmeyen detayları ve kavram yanlışlarını bu bölümde ele alıyoruz. Böylelikle kavram yanlışlarının yeni öğrenmelerle ilişkisini ortadan kaldırmak ve önemli noktaları fark etmesini istiyoruz.

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?: İşlenen konuyla ilgili ilginç ve güncel bilgileri bu bölümde ele alıyoruz. Böylelikle öğrenciye entelektüel bir derinlik kazandırmak ve öğrencinin öğrenme isteğini arttırmak istiyoruz.

BEYİN FIRTINASI: Sınıf ortamında işlenen konuya dair öğrencilerin düşünsel tartışmalar yapılabilmesini bu bölümde sağlamaya çalışıyoruz. Böylelikle öğrencilerin herhangi bir konuyu çok yönlü ele almasını sağlamak ve farklı düşünceleri irdeleyerek kendi düşüncesini sınamasını istiyoruz.

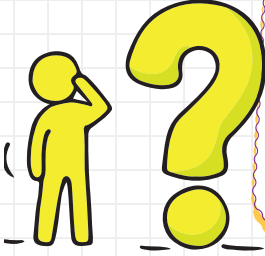
SÖZLÜK: Öğrencilerin konu içerisinde yeni gördükleri ve anlayamadıkları sözcüklerin anlamlarını bu başlık altında ele alıyoruz. Böylelikle öğrencinin söz varlığını geliştirerek dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmek istiyoruz.

ARAŞTIRALIM: İşlenen konunun öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi ve bilimsel becerilerinin artmasını sağlamak için bu başlık altında araştırma önerileri veriyoruz. Böylelikle öğrencinin kavram, kişi ve olaylara ilişkin öğrenme motivasyonunu arttırmak ve öğrenme etkinliklerini geliştirmek istiyoruz.

YENİ NESİL SORULAR: Öğrencileri üst bilişsel becerilerini kullanmalarını sağlayacak, soyut kavram ve bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirebilecekleri soruları bu başlık altında ele aldık. Böylelikle öğrenmelerini kalıcı hale getirmek ve sınav koşullarında karşılaşacakları her türlü soru tipiyle başetme becerilerini arttırmak istiyoruz.

ETKİNLİKLER: Öğrencileri üst bilişsel becerilerini kullanmalarını sağlayacak, soyut kavram ve bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirebilecekleri soruları bu başlık altında ele aldık. Böylelikle öğrenmelerini kalıcı hale getirmek ve sınav koşullarında karşılaşacakları her türlü soru tipiyle başetme becerilerini arttırmak istiyoruz.

DEĞERLENDİRME TESTLERİ: Her ünite sonunda yer alan kapsamlı değerlendirme testleriyle öğrencinin kendini sınamasını ve böylelikle işlenen konuyu tam olarak kavrayıp kavrayamadığını görmesini istiyoruz.

ÖRNEKTİR

SÖZCÜKTE ANLAM

Çok Anlamlılık, Gerçek, Mecaz ve Terim Anlam	3
Eş Anlamlı, Zıt Anlamlı ve Eş Sesli Sözcükler	9
Sözcüklerin Sözlük Sırasına Göre Dizilişi	18
Somut ve Soyut Anlam	20
Genel ve Özel Anlamlı Sözcükler	21
Yabancı Dillerden Dilimize Girmiş Sözcükler	22
Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 1	24
Deyimler, Atasözleri, Özdeyişler ve İkilemeler	32
Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 2	45

CÜMLEDE ANLAM

Cümlede Anlam İlişkileri	51
Cümlelerin İfade Ettiği Anlam Özellikleri	62
Anlamlarına Göre Cümleler	67
Cümleye Hakim Olan Duygular	72
Cümle Oluşturma - Cümle Tamamlama	77
Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 3	80

PARÇADA ANLAM

Paragrafta Anlam	89
Paragrafta Yapı	96
Hikâye Unsurları, 5N 1K Soruları, Anlatıcı Türleri	104
Şiirin Konusu, Ana Duygusu	111
Konu Testi - 4	114

METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Metin Türleri	121
---------------	-----

Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 5 131

Söz Sanatları 135

Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 6 139

SES BİLGİSİ

Ses Olayları 146

Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 7 162

KÖK VE EK

Kök 169

Ek 172

Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 8 181

YAZIM KURALLARI

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler 189

Sayıların, Tarihlerin, Kısaltmaların, İkilemelerin,
Pekıştirmelerin Yazımı 196

"de" nin Yazımı 200

"mi" Soru Ekinin Yazımı 203

"ki" nin Yazımı 204

Yazımı Karıştırlan Sözcükler 206

Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 9 209

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Noktalama İşaretleri 217

Yeni Nesil Soru - Konu Testi - 10 239

GÖRSEL OKUMA

Görsel Okuma 245

Konu Testi - 11 249

SÖZCÜKTE ANLAM

- T.5.2.5. Kelimleri anlamlarına uygun kullanır.
- T.5.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.
- T.5.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.
- T.5.3.6. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.
- T.5.3.7. Kelimelerin eş anlamlılarını bulur.
- T.5.3.8. Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.
- T.5.3.9. Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.
- T.5.3.33. Okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri ayırt eder.
- T.5.4.7. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.
- T.5.4.12. Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

Sevgili Öğrenciler,

Sözcükte anlam başlığı altında; çok anlamlılık, gerçek, mecaz, terim, somut ve soyut anlam, eş, zıt ve eş sesli sözcükler, sözcüklerin sözlük sırasına göre dizilişi, genel ve özel anlamlı sözcükler, yabancı dillerden dilimize girmiş sözcükler, deyim, atasözü, ikileme ve özdeyiş konularını öğreneceğiz. Verilen örnek ve etkinliklerle söz varlığımızı geliştirerek günlük hayatta sıkça karşılaştığımız deyim ve atasözlerinin anlamlarını pekiştireceğiz. Yeni nesil sorularla ve konu testleriyle de değerlendirme yapacağız.

SÖZCÜKTE ANLAM

Bunları biliyor muydunuz?

"Çıkmak"
Sözcüğünün
TDK'de 56 tane
anlamı vardır.

Bir varlığı veya bir kavramı karşılayan anlamlı ya da cümle içinde anlam kazanan anlatım birimlerine **sözcük** denir.

Sözcükler tek bir heceden veya birkaç heceden oluşabilir. Duygu, düşünce ve varlıkları anlatabilmek için cümlede sözcüklere farklı anlamlar yüklenir.

ÇOK ANLAMLILIK

Bir sözcük farklı cümlelerde başka anlamlara bürünebilir. Sözcüklerin anlam genişlemesi yoluyla farklı anlamlar kazanmasına, birden çok anlama sahip olmasına **çok anlamlılık** denir.

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerde "kırmak" sözcüğü farklı anlamlarda kullanılmıştır.

- Bana çarpınca elimdeki bütün tabaklar kırıldı.

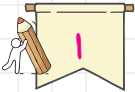
(Parçalanmak)

- Elif'in söylediklerine çok kırıldım.

(İncinmek, üzmek)

- Arabanın önüne çıkınca direksiyonu sağa doğru kırdı.

(Yön değiştirmek)

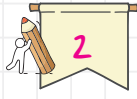
"yatmak" sözcüğünün aşağıda verilen anlamlarıyla farklı cümleler kurunuz.

Uyumak → Mehmet her gün 22.00'de yatar.

Borcunu vermemek → Bana olan borcunun üzerine yattı.

Ödeme yapmak → Borcunu düzenli olarak bankaya yatırır.

Çalışmamak → İş aramak yerine evde yatar.

“Çıkmak” sözcüğün cümle içindeki anlamlarıyla , verilen açıklamalarını eşleştiriniz.

Evden biraz önce çıktım.	1
Dokuzdan üç çıktı altı kaldı.	2
Söyledikleri tamamen aklımdan çıktı.	3
Piyangodan küçük bir ikramiye çıktı.	4
Semiha'nın kızı doktor çıktı.	5
Bu yıl da kış çıktı.	6
Pazarda gördüm çilek çıkmış.	7
Yazarın yeni kitabı çıktı.	8
Altının fiyatı bir anda çıktı.	9
Müteahhit 5. katı çıkmaya başladı.	10

7	Yeni yetişip satışa sunulmak.
9	Artış göstermek, yükselmek.
10	Bir inşaatı, yapıya kat eklemek.
1	Kapalı bir yerden dışarı çıkmak.
8	Yayımlanmak.
2	Eksilmek.
3	Unutmak.
6	Mevsimin bitmesi, değişmesi.
4	Şans ve talih oyunlarında kazanmak.
5	Bir meslek grubunda yetişmek, mezun olmak.

Aşağıdaki sözcükleri farklı anlamlarıyla cümle içinde kullanınız.

Açılmak → Okulumuzda satranç kursu açıldı.

→ Onunla konuşunca biraz açılmış.

→ Hava öğleden sonra biraz açıldı.

Çekmek → Doğum gününde çok az fotoğraf çektik.

→ Bütün masrafları babam çekti.

→ Masayı çekerken beli ağrıdı.

Seçmek → İki kitaptan birini seçmek zorunda kaldı.

→ Seni seçemedim, hangi köydensin?

→ Okul temsilcisi olarak Derin'i seçmeye karar verdik.

GERÇEK ANLAM

Sözcüğün söylendiğinde aklımıza gelen ilk anlamına **gerçek anlam** denir.

ÖRNEK

- Sınıf çok havasız olduğu için pencereleri açtık.
- Başına taktığı kırmızı şapkası dikkat çekiyordu.
- Salonun kapısını hızla çarpıp kaçı.

4

Aşağıdaki sözcüklerin gerçek anlamlarıyla birer cümle kurunuz.

- Kapalı → Salı günü dükkanın kapalı olacağını söyledi.
Koku → Böreğin kokusu tüm apartmanı sarmıştı.
Boş → Kutunun içi boştu.

MECAZ ANLAM

Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak başka bir anlam kazanmasına **mecaz anlam** denir.

ÖRNEK

- Gece boyunca tüm konuklara söğük davrandı.
- Ali'ye ince davranması hepimizin hoşuna gitti.
- Gamze bu okula zamanla ısındı.

5

Aşağıdaki cümlelerde mecaz anlamda kullanılan sözcüklerin altını çiziniz.

- Mehmet davetini kabul etmediği için kırıldı.
- Sert bir yüz ifadesiyle konuşuyordu.
- İzin alamayınca sinirden köpürdü.
- Onun yaptığı bunca şey bana çok ağır geldi.

Aşağıda verilen sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamlarıyla birer cümle kurunuz.

Yanmak

Tüm ağaçlar kısa süre içinde yanmıştı.
Giden onca yılıma yanıyorum.

Tatlı

Ezgi'nin en sevdiği tatlı sütlaçtır.
Onu tatlı sözleriyle ikna etti.

Soğuk

Hava soğuk olduğu için hastalandı.
Eylül'e çok soğuk davranıyordu.

Yıkamak

Yarın bu evler yıkılacak.
Bütün hayallerimi yıktı.

Katı

Katı olduğu için dolaba sığmadı.
Çok katı bir yüreği vardı.

İpucu

Sözcüğün gerçek anlamıyla yan anlamı arasında anlam bakımından bir ilgi vardır.

Bir sözcüğün temel anlamına bağlı kalarak zamanla ortaya çıkan anlamına **yan anlam** denir.

- Sandalyenin ayağı kırılmıştı.
- Demir kapının kolunu hızlıca tuttu.
- Torbayı ağızına kaclar doldurmuştu.

İpucu

Yan anlam benzetme veya yakıştırmalardan ortaya çıkmıştır.

Aşağıdaki cümlelerde yan anlamlı sözcüklerin altını çiziniz.

- Çekmecenin gözüne iki tane kalem koydum.
- Dağın eteklerinde papatyalar açmıyordu artık.
- Ayakkabının burnu iyice yıpranmıştı.
- Sibel'in çantasının kolu kopunca ağladı.

TERİM ANLAM

Bilim, sanat, spor, edebiyat, meslek dalları veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere **terim anlamlı sözcük** denir.

ÖRNEK

MÜZİK TERİMLERİ

Nota Dizek
Solfej

COĞRAFYA TERİMLERİ

Delta Plato
Körfez

MATEMATİK TERİMLERİ

Açı Prizma
Dikdörtgen

TİYATRO TERİMLERİ

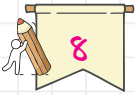
Sahne Dekor
Perde

EDEBİYAT TERİMLERİ

Mısra Kafiye
Dörtlük

FUTBOL TERİMLERİ

Defans Ofsayt
Forvet

Aşağıda verilen cümlelerdeki terim anlamlı sözcükleri bularak karşılıklarına yazınız.

- * Maçtaki penaltı kararına itiraz edildi. → penaltı
- * Sinema tarihindeki en iyi aktörlerden biridir. → aktör
- * Mahkemeden beraat kararı çıkmış. → beraat
- * Jestleriyle tiyatro oyununa damgasını vurdu. → Jest
- * Dünya'nın kendi eksenini etrafında döndürür. → eksen
- * Narkozun etkisinden kurtulamamış hâlen. → narkoz

Not Al

Bunları biliyor muydunuz?

Atatürk yazdığı "Geometri" kitabıyla birçok geometri terimini dilimize kazandırmıştır.

Dikkat

Bir sözcüğün terim anlamlı olup olmadığı kullanıldığı cümleye göre değişir.

Dikkat

Bir sözcük farklı alan veya dallarda birden fazla terim olarak kullanılabilir.

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin hangi anlamda kullanıldığını işaretleyiniz.

CÜMLELER	Gerçek Anlam	Mecaz Anlam	Terim Anlam
Oyunun ikinci <u>perdesini</u> izleyemedim.			✓
Bu kadar <u>acı</u> çekmene değdi mi?		✓	
<u>Ofsayt</u> kararını yerinde bulmadı.			✓
Kutunun içi <u>boştu</u> .	✓		
<u>Kuru</u> bir selam vererek geçti.		✓	
Salata çok <u>tuzlu</u> olmuş.	✓		
Hakan'a <u>soguk</u> davrandığını anladık.		✓	
<u>Üçgenin</u> iç açıları toplamı 180°'dir.			✓
Evin içi çok <u>sıcaktı</u> .	✓		
Yemeğe <u>acı</u> biber doğramasın.	✓		
Kazanamayınca hayalleri <u>yıkıldı</u> .		✓	
<u>Karenin</u> dört köşesi vardır.			✓
Serdar kapıyı <u>hızlıca</u> kapattı.	✓		
Şiirin kaç <u>dizeden</u> oluştuğunu saymadım.			✓